

Tuntuu kuin olisimme taas lähteneet Karjalasta evakkoon

Evakkovaellus 22.7.2023 Urjalassa oli hienosti toteutettu tapahtuma, joka kiinnosti monia. Järjestäjien arvion mukaan vaellukselle osallistui 350 ja avajaisiin kunnantalon pihalla 400 henkilöä. Väkeä oli Urjalan ja lähipaikkakuntien lisäksi saapunut ympäri Suomen aina pääkaupunkiseutua ja Itä-Suomea myöden. Valtakunnallinen 11. Evakkovaellus järjestettiin Urjalassa nyt kolmatta kertaa, ja sen toteuttivat yhdessä Evakkolapset ry ja Urjalan Karjalaseura ry. Tänä vuonna tapahtumassa oli mukana myös Ukrainan pakolaisia.

Tapahtuman avajaisissa Urjalan kunnantalon pihalla oli paljon väkeä.

Tapahtuma oli lupaustensa mukaisesti todellinen tunnematka evakkojen ja kaikkien sota-ajan tapahtumien läpikäyneiden muistamiseen ja kunnioittamiseen liittyen. Musiikki ja laulusesitykset sekä puheet niin lähtöpaikalla kunnantalon pihalla kuin myös vaelluksen ja ruokailun jälkeen sankarihautoilla olivat kaikki huolella valmisteltuja, kiinnostavia ja tunteisiin vetoavia Ukrainaa unohtamatta. Vaellus itsessään oli vaikuttava kokemus, johon sota-ajan puvuin ja varustein osallistuneet henkilöt toivat väriä ja ennen kaikkea sitä tunnetta. Vaelluksen aikana parasta olivat kuitenkin uudet tuttavuudet ja heidän kanssaan käydyt monet keskustelut ja jaetut kokemukset.

Tilaisuuden luonnetta kuvaa hyvin sen tervehdyssanoissa Urjalan Karjalaseuran puheenjohtajan Eija Järvisen lausumat sanat, joista tässä lyhyt lainaus: ”Karjala on meille ikuinen unelma. Meihin on istutettu ikävä ja kaipuu. Yli 30 vuotta kestänyt kotiseutumatkailu muutti Karjalan jälleen kovin eläväksi. Kotiseudun suomia elämyksiä haettiin vuosi vuoden perään, ja kun ne meiltä nyt evättiin ikävällä tavalla, niin asia on kovin kipeä ja kovin surullinen. Tuntuu siltä, että me karjalaiset olemme lähteneet kolmannen kerran Karjalasta evakkoon. Ymmärrämme hyvin Ukrainan kansaa ja tuemme heitä. Ymmärrämme heidän tuskansa menetetyistä maista sekä hajallaan olevista kodeista ja perheistä. Ymmärrämme heidän koti-ikävänsä.”

Evakkolapset ry:n tervehdysten tapahtumaan toi Lauri Kosonen. Hän kertoi puheenvuorossaan mm. yhdistyksen tulevaisuuden ajatuksista, siitä että päähuomiota ollaan siirtämässä lapsena evakkona joutuneiden jälkipolviin, jotka ovat perineet vanhemmiltaan samat tuntemukset, osa tietäen ja osa tietämättään. Jälkipolvien aktiivihenkilöiden kanssa on tarkoitus keksiä toimintatapoja, joita tarvitaan 80 vuoden takaisten muistojen purkamiseen.

Urjalan Karjalaseuran puheenjohtaja Eija Järvinen ja Evakkolapset ry:n puheenjohtaja Lauri Kosonen tapahtuman avajaisissa Urjalan kunnantalon pihalla.

Tilaisuuden suojelijaksi lupautunut kansanedustaja, edellisen hallituksen puolustusministeri, Antti Kaikkonen ei päässyt paikalle, mutta hän oli lähettänyt tilaisuuteen tervehdyksensä, joka luettiin. Siinä korostettiin karjalaisen kulttuurin ylläpitämisen ja muistamisen tärkeydestä, jota Evakkovaellus tapahtumakin tukee. Tervehdyksessä tuotiin esiin suomalaisten evakkojen karu kohtalo, mutta myös periksi antamattomuus. Ukrainan käymässä puolustustaistelussa Kaikkonen toteaa suomalaisten kokevan jotain samaa kuin omassa historiassamme. Tervehdyksessä korostetaan aseellisen tuen merkityksestä Ukrainalle, tuen jota Suomi ja länsimaat ovat Ukrainalle antaneet sodan alusta saakka. Tätä tukea on myös jatkettava, emmekä saa väsyä. Kaikkosen tervehdys alkoi Veikko Lavin Evakon laulun sanoin, ja niihin se myös päättyi.

*”Omaa peltotilkkuuan kun äiti äesti
niin uuden elon alkamista kiurut säesti
Mie istuin pienen veljen kanssa siinä pellon laidalla
kerroin hänelle kuinka kaunis oli kerran Karjala.”*

Sopivasti heti Kaikkosen tervehdyksen jälkeen kuultiin Evakon laulu kokonaisuudessaan Aila Mannerin laulamana, herkän koskettavana esityksenä.

Eija Manner laulaa Evakon laulun. Säestäjinä Hyvän Mielen Orkesterista toimivat Anne Mönkö (hanuri), Tarja Koivisto (klarineti) sekä Valtteri Mönkö (sopraanosaksofoni).

Juontajana kunnantalon pihassa oli Antti Kontio. Lauluesityksistä vastasivat oikeanpuoleisessa kuvassa vasemmalta Kari Järvinen, Arja Pyhälä, Markku Lempinen ja Aila Manner.

Vammalan Karjalaseurasta Jorma ja Leea Pakarinen osallistuivat tapahtumaan sota-ajan tamineissa. Jorman vanhemmat ovat Pyhäjärveltä Keljan kylästä, mutta Leea on paljasjalkainen tyrvääläinen. Leealla on päällään hänen äitinsä käytössä ollut aito Lotta-puku. Jorman puku on myös aito sota-ajan asepuku m/36, jonka hän on aikoinaan hankkinut Aikapoikien, Sastamalassa toimineen veteraanikuoron, esiintymispuvuksi. Jorma kertoi, että he osallistuvat tapahtumaan ensimmäistä kertaa, vaikka aiemminkin on pitänyt tulla. Nyt he olivat Leean kanssa huomanneet Vpl. Pyhäjärvi-lehdestä, joka heille tulee, että tapahtuma on taas täällä, ja päättäneet osallistua.

– On tämä hieno ja mukava tapahtuma, sanovat Jorma ja Leea kuin yhdestä suusta. On hienoa, kun joku nykyään edes järjestää jotain, se on tärkeää. Nykyään kun sitä talkooporukkaa ei oikein tahdo löytyä.

Kuvassa vasemmalta Jorma ja Leea Pakarinen sekä Riitta Vallin. Riitta on pukeutunut myös Lotta-pukuun ja hän sanoi äitinsä olevan kotoisin Vahvialasta Viipurin maalaiskunnasta, josta evakuoitu tänne.

Vaellusreitti kulki hienoissa maalaismaisemissa sopivan rauhalliseen tahtiin. Sen aikana ehti hyvin jutella ja solmia myös uusia tuttavuuksia. Reitin varrelle oli järjestetty kaksi taukopaikkaa, ensimmäinen oli Anne ja Erkki Ristimäen ja toinen Kerttu ja Erkki Kiiskin pihapiirissä.

Vaeltajat saapuvat ensimmäiselle taukopaikalle Anne ja Erkki Ristimäen pihapiiriin.

Someron Karjalaseuran edustajat Sari Pekonen, Tuula Careless, Pirkko-Leena Lavikainen ja Aatu Lavikainen olivat kaikki pukeutuneet tapahtuman hengen mukaisesti evakkoajan vaatteisiin ja heillä oli mukana myös sen aikaista rekvisiittaa. Ensimmäisellä taukopaikalla he kertoivat eväitä syödessään oman sukunsa historiasta ja Muolaasta alkaneesta evakkomatkasta. Sari Pekosen isoisä on kotoisin Muolaan Mälkölän kylästä ja isoäiti Muolaan Peippolasta. Pirkko-Leena kertoi olleensa viimeksi Karjalassa vuonna 2017 isänsä kotipaikalla. Siellä ei ole jäljellä enää muuta kuin navetan seinäraunioita ja talosta vain pieni nurkka. Hänen serkullaan on muistona Muolaan entisajoista uhvatta eli patahanko, jolla otettiin ruokapotteja uunista. Se oli löytynyt kaivausten yhteydessä, joita on tehty alueella jo 30-luvulla, koska siellä on vanhaa historiallista jäämistöä. Oman muistoesineensä kertoi Pirkko-Leenakin matkaltaan saaneensa.

– Siellä oli puunhangassa sellainen rauta, luulin sitä uunipelliksi, mutta se olikin hellan suuluukku, sellainen koristeellinen ja kaunis, mutta tulipalossa vääntynyt. Se on minulla sellaisessa vitriinissä.

Tuula Careless ja Pirkko-Leena Lavikainen ovat sisaruksia, os. Toukkari, joiden isä on kotoisin Muolaan Harvolan kylästä. Pirkko-Leenalla oli sormissaan kaksi sormusta muistoina sota-ajoilta. Toinen sormuksista on sormus, jonka hänen kummitätinsä oli saanut miesystävältään, siihen on kaiverrettu teksti ”Viena ja muisto Aunuksesta”. Toinen sormuksista on hänen isoäitinsä ilmapuolustussormus eli sormus, jonka isoäiti oli saanut tilalle annettuaan oman kultasormuksensa sotatarvikekeräykseen.

Someron Karjalaseuran edustajat taukopaikalla. Kuvassa vasemmalta Aatu Lavikainen, Pirkko-Leena Lavikainen, Sari Pekonen ja Tuula Careless. Pikkukuvassa Pirkko-Leenan muistosormukset

Evakkokulkue eteni koko maantien leveydellä. Monesti oli lähdetty matkaan koko perheen voimin. Tässä maitokärryjen kanssa matkaan ovat lähteneet Pekka ja Tarja Lankinen. Mukana matkassa on myös uusimman sukupolven edustaja Aisla, joka kulki reippaasti mukana välillä kävellen välillä kärryissä istuen. Pekka ja Tarja olivat saapuneet tapahtumaan Rautjärveltä saakka. Pekan isovanhempien koti on rajan toisella puolella Ilmeessä ja Tarjan isä on kotoisin Kurkijoelta Vätikästä. Nämä paikkakunnat olivat näkyvästi esillä maitokärryn kylteissä.

Tarja ja Pekka Lankinen. Mukana matkassa myös pikkutyttö Aisla, joka on tässä hypännyt Pekan maitokärryjen kyytiin.

Evakkokulkue eteni koko maantien leveydellä.

Evakkokulkueessa oli mukana myös ukrainalaisia.

Urjalan komendanttiviraston kulkulupia jaettiin paikassa, jossa kulkue ahtautui kapealle metsäpolulle.

Evakkokulkueen eturivi eteni sotilaiden johdolla, joita ei saanut ohittaa.

Evakkokulkue kääntyy Kiiskintielle kuvankauniissa maalaismaisemassa

Antti Kontio Urjalasta, jonka suku on Muolaan Punnukselta, oli kulkulupien tarkistuspisteellä antamassa ohjeita ja varoittamassa mahdollisista desanteista. Kuvassa taustalla näkyy tilapäinen epäilyttävä leiripaikka. Antti Kontio juonsi tapahtuman avajaiset Urjalan kunnantalon pihalla, mutta oli ehtinyt jo myös tänne tarkastuspisteelle tehtävää suorittamaan.

Toinen taukopaikka oli Kerttu ja Erkki Kiiskin pihapiirissä, jossa oli myös ohjelmaa ja kahvio. Kiiskien tila on idyllisen kaunis hienosti hoidettu vanha karjalaisten asutustila, jossa vanha rakennuskanta on hienosti säilytetty. Musiikista toisella taukopaikalla vastasi "Hyvän Mielen Orkesteri" Anne Mönkön (soittaa hanuria) johdolla. Se oli todellakin nimensä veroinen orkesteri, saimme kuulla upeita vanhoja sota-ajan kappaleita hienosti sovitettuina ja esitettyinä.

Toinen taukopaikka oli Kerttu ja Erkki Kiiskin pihapiirissä

Anne Mönkö on perustanut Hyvän Mielen Orkesterin 10 vuotta sitten. Ensin heitä oli vain useita soittokavereita, jotka soittelivat omaksi ilokseen. Orkesterin nimi ja ajatus orkesterin perustamisesta oli saanut alkunsa klarinetisti Tarja Koiviston toteamuksesta, että tämä on sellainen hyvän mielen orkesteri. Anne kertoi, että orkesterin on soitellut viimeiset 6 vuotta Valkeakoskiopiston puitteissa, ja että he harjoittelevat yleensä Toijalassa ja joskus Akaalla. Orkesterin solisti Pekka Järvinen kertoi, että hänen isänsä on syntynyt Viipurissa ja äiti Valkjärvellä, mutta että isovanhemmat ovat tulleet Karjalaan kuitenkin jostain muualta. Pekan äidin isä oli ollut kirvesmies, joka oli armeijan palveluksessa kiertäen ympäri Suomea ja Karjalaakin rakentamassa kasarmeja.

Hyvän Mielen Orkesteria johtaa Aila Manner, joka soittaa hanuria. Kuvassa oikealla on orkesterin solisti Pekka Järvinen, jonka isä on syntynyt Viipurissa ja äiti Valkjärvellä.

Evakkovaelluksen ja kenttälounaan jälkeen sankarihaudoilla tilaisuutta juonsi Seppo Pirhonen. Sankarihaudan ja sen muistomerkin on suunnitellut Olavi Sirenus v 1953, ja sinne on haudattu 300 sankarivainajaa, joista on 51 Karjalasta (37 Kuolemanjärveltä, Muolaasta 6, Sakkolasta 6, Koivistolta 1 ja Vahvialasta 1). Sankarihautojen vieressä vähän erillään on ainoan lotan Laura Sirkiän hauta ja yksityishaudassa sankarihauta-alueen lähellä on Lapin sodan viimeinen sankarivainaja.

Evakkovaelluksen ja kenttälounaan jälkeen sankarihaudoilla tilaisuutta juonsi Seppo Pirhonen.

Sankarihautoilla kenttähartauden piti teologi ja perheterapeutti Anja Nose, ja musiikista vastasivat laulajat Arja Pyhälä, Aila Manner, Kari Järvinen ja Markku Lempinen sekä orkesterissa Anne Mönkö hanuri, Valtteri Mönkö sopraanosaksofoni, Tarja Koivisto klarinetti, Antti Toivonen klarinetti ja Harri Kossila tenorisaksofoni.

Päätössanat lausui Eija Järvinen, joka kiitteli kaikki tapahtumaan myötä vaikuttaneet, talkoolaiset, ohjelman suorittajat ja vaeltajat. Päätössanojen lopuksi hän lausui runon Kirsi-Maria Hiltusen runokirjasta ”Tuu sie niin mieki tuun!”, joka sopi hyvin tapahtuman luonteeseen, se alkaa näin:

*”Lapseni,
rakkaimpani,
älkää koskaan unohtako juurianne,
sukunne historiaa,
esivanhempienne syntysijoja ja tarinoita.*

*Älkää takertuko menneeseen,
mutta älkää myöskään unohtako.”*

Eija Järvisen lausuma runo kokonaan, löytyy tästä linkistä

<https://www.koikkela.fi/koikkelan-tuotteet/koskettavia-runoja/tuu-sie-niin-mieki-tuun/>

Tapahtuma päättyi kunniakäyntiin ja seppeleenlaskuun Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä. Sepeleenlaskijoina sekä sankarivainajien että Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkeillä olivat Närvästen neljän evakkosukupolven edustajat.

Kuvassa vasemmalta heistä nuorin Topias lähinnä muistokiveä sitten hänen isänsä Tommi, isopappa Antero ja pappi Tuomo Närvänen.

Someron Karjalaseuran sihteeri Sari Pekonen esitti sankarihaudoilla lämpimän kutsun seuraavaan evakkovaellukseen, joka järjestetään Somerolla ensi kesänä.

**Seuraava Evakkovaellus on Somerolla 30.6.2024.
Tervetuloa!**